

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญ จำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด (2) สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (3) สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (5) แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอลับแล ในปีการผลิต ในปี 2559/2560 จำนวน 314 ราย ในพื้นที่ 3 ตำบล คือตำบลน่านกกก ตำบลแม่พูล และฝายหลวง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจากสูตรของ Taro Yamane โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 176 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วน โดยการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดของแต่ละตำบล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย ได้ค่าความเชื่อถือได้ทั้งฉบับเท่ากับ 0.830 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เกษตรกรด้วยตนเอง ช่วงเดือนพฤษภาคม 2561 และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด

1) สภาพทางสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 89.2 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.23 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.05 คน มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด (ทั่วไป) เฉลี่ย 6.55 ปี มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด (GAP) เฉลี่ย 2.36 ปี เกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร ลูกค้า ธ.ก.ส. มีพื้นที่การปลูกมะขงชิด (ทั่วไป) เฉลี่ย 5.11 พื้นที่การปลูกมะขงชิด (GAP) เฉลี่ย 3.69 เกษตรกรได้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดจากผู้นำท้องถิ่น

2) สภาพทางเศรษฐกิจ พบว่า จำนวนแรงงานทั้งหมดในครัวเรือนเฉลี่ย 2.60 คน จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะขงชิด เป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.59 คน แรงงานจ้างเฉลี่ย 2.90 คน รายได้รวมกันทั้งสิ้นเฉลี่ย 315,170.45 บาท/ปี มีรายได้ในภาคเกษตรอื่นๆ (ไม่รวมมะขงชิด) เฉลี่ย 139,857.10 บาท รายได้จากการผลิตมะขงชิดเฉลี่ย 46,161.93 บาท เกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 103,558.80 บาท รายจ่ายในภาคการเกษตรอื่นๆ (ไม่รวมมะขงชิด) เฉลี่ย 30,125.00 บาท และรายจ่ายในการผลิตมะขงชิดเฉลี่ย 6,887.50 บาท

1.3.2 สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

จากการศึกษาสภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้แก่ การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ปัจจัยการผลิต การปฏิบัติและการควบคุมการผลิต การบันทึกและควบคุมเอกสาร การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร การจัดการเพื่อการผลิตผลมะขงชิดให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เป็นที่พึงพอใจของคู่ค้าและผู้บริโภค การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่มีผิวสวยและปลอดจากศัตรูพืช การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน การขนส่งผลิตผลไปยังจุดรวบรวมสินค้า การควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพ ดังนี้

เกษตรกรร้อยละ 81.8 มีการปฏิบัติการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด โดยเกษตรกรร้อยละ 100.0 มีการปฏิบัติใน 23 เรื่องจาก 35 เรื่องได้แก่ มีการจัดเก็บสารเคมีต่างๆที่ใช้ในกระบวนการผลิตในสถานที่มิดชิด ปลอดภัยและแยกสถานที่เก็บไม่ให้อยู่ใกล้ที่พักอาศัย ไม่ใช้สารเคมีที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย อ่านฉลาก คำแนะนำ เพื่อให้ทราบคุณสมบัติ เตรียมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช และใช้ให้หมดในคราวเดียว พ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ หลังจากพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ผู้พ่น ต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที สถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือการเกษตร ควรเป็นสัดส่วน มีการตรวจสอบสภาพและตรวจสอบ

บำรุงเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเครื่องมือ อุปกรณ์ และภาชนะที่ใช้ในการบรรจุ ขนส่งผลิตภัณฑ์ ต้องมีการทำความสะอาดทุกครั้งก่อนการใช้งาน ต้องมีวัสดุรองพื้นในบริเวณที่พักผลิตภัณฑ์ที่เก็บเกี่ยวในฟาร์ม ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและการขนส่งผลิตภัณฑ์ ต้องแยกต่างหากจากภาชนะที่ใช้ในการขนย้ายหรือขนส่งสารเคมี การจัดวางผลิตภัณฑ์ในบริเวณที่พักผลิตภัณฑ์ที่เก็บเกี่ยวในสวนต้องเหมาะสม เพื่อป้องกันคราบเปื้อนจากน้ำยางไหล หรือรอยแผลที่เกิดจากการขีดข่วนหรือกระแทกกัน ตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยวโดยตัดแต่งให้มีทรงพุ่มโปร่ง มีการป้องกันวัชพืช ประเมินปริมาณวัชพืช สำรวจการเข้าทำลายของหนอนผีเสื้อเจาะผลมะขงชิด แมลง วันทอง และโรคแอนแทรกคโนส ป้องกันกำจัดศัตรูมะขงชิด เมื่อสำรวจพบความเสียหายระดับเศรษฐกิจ ตรวจสอบผลการป้องกันกำจัดผลผลิตมะขงชิดต้องไม่เสียหายหรือเสียหายน้อยมาก ต้องหยุดใช้สารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยวตามรายละเอียดที่ระบุไว้ในวิธีการแก้ปัญหาในแผนควบคุมการผลิตมะขงชิด เก็บเกี่ยวมะขงชิดในระยะที่แก่ได้ตรงตามพันธุ์ รวบรวมผลผลิตมะขงชิดที่เก็บเกี่ยวแล้วใส่ตะกร้าพลาสติก หรือแข่งไม้ไผ่ที่กรุภายในด้วยกระดาษหรือกระสอบปุ๋ยที่สะอาด ขนย้ายผลผลิตมะขงชิดจากบริเวณที่เก็บเกี่ยวไปยังโรงเรือนภายในสวนด้วยความระมัดระวัง เรียงผลมะขงชิดในตะกร้าพลาสติก ให้ได้น้ำหนักสุทธิต่อตะกร้าตามความต้องการของกลุ่มค้า บรรจุผลผลิตมะขงชิดในยานพาหนะที่ใช้ขนส่งด้วยความระมัดระวัง รองลงมา ร้อยละ 99.4 ใส่ปุ๋ยหลังการเก็บเกี่ยว ใส่ปุ๋ยให้สอดคล้องกับค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืช ร้อยละ 97.7 ตรวจสอบและคัดแยกผลที่มีตำหนิจากการเข้าทำลายของเพลี้ยไฟ ตำหนิจากการเสียดสี หรือถูกกระแทก ร้อยละ 96.6 ตรวจสอบการคลานของผลิตภัณฑ์ไม่ได้ขนาด ร้อยละ 82.4 มีปฏิบัติใน 2 เรื่องได้แก่ ให้มีการจัดเก็บเอกสารเป็นหมวดหมู่ แยกเป็นฤดูกาลผลิตแต่ละฤดูกาล ในกรณีที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารมาตรฐานระเบียบปฏิบัติ ผู้ประกอบการต้องบันทึกการแก้ไขลงในแบบบันทึกการควบคุมเอกสาร ร้อยละ 77.3 เอกสารหรือแบบบันทึกข้อมูล ต้องจัดทำให้เป็นปัจจุบันสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้นๆ ร้อยละ 75.6 ในกรณีที่มีแปลงผลิตมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกเป็นรายแปลง ร้อยละ 67.6 ตรวจสอบคุณสมบัติของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ร้อยละ 53.4 จัดทำรายการปัจจัยการผลิตและแหล่งที่มา ร้อยละ 36.9 มีการเก็บตัวอย่างน้ำไปวิเคราะห์อย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มระบบการจัดการคุณภาพ GAP ร้อยละ 26.7 มีการจัดทำข้อมูลประจำแปลง ที่ตั้งแปลง แผนที่ภายในแปลง และร้อยละ 23.9 มีการเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์การปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง /เริ่มระบบการจัดการคุณภาพ GAP ตามลำดับ

เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP เนื่องจากสาเหตุ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.0 ไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP เนื่องจากขั้นตอนในการทำยุ่งยาก

1.3.3 สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขังชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) สภาพการส่งเสริมการผลิตมะขังชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ด้านการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขังชิด เกษตรกรร้อยละ 100.0 ได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขังชิด ด้านความรู้และเทคโนโลยีการผลิต

ด้านการได้รับการถ่ายทอดทักษะการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขังชิดจากหน่วยงาน เกษตรกรร้อยละ 81.3 ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขังชิดจากสำนักงานเกษตรอำเภอ

ด้านการได้รับคำแนะนำการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขังชิดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เกษตรกรร้อยละ 100.0 ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขังชิดในด้านปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขังชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ด้านการผลิต เกษตรกรร้อยละ 91.5 ต้องการการได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขังชิดในด้านการผลิต เรื่องเทคโนโลยีการดูแลรักษา

ด้านการตลาด เกษตรกรร้อยละ 93.2 ต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขังชิดในด้านการตลาด เรื่องความรู้ในเรื่องของการจัดการตลาด

ด้านการทำ GAP เกษตรกรร้อยละ 50.6 ต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขังชิดในเรื่องความรู้ในการจัดสุขลักษณะฟาร์ม

ความต้องการการส่งเสริมการผลิตหน่วยงาน เกษตรกรร้อยละ 85.2 ต้องการการได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานเกษตรอำเภอ

3) ความต้องการรับรู้ข่าวสารด้านการผลิตมะขังชิดจากสื่อต่างๆ

จากสื่อบุคคล ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขังชิดจากสื่อบุคคลในระดับมากที่สุดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่จากกรมวิชาการเกษตร ในระดับมากจากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์จากมหาวิทยาลัยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และเจ้าหน้าที่จาก อบต./เทศบาล

จากสื่อบุคคล ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขังชิดจากสื่อบุคคลในระดับมากที่สุดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่จากกรมวิชาการเกษตร ในระดับมากจากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์จาก

มหาวิทยาลัยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และเจ้าหน้าที่จาก อบต./เทศบาล

จากสื่อกลุ่ม ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจากสื่อกลุ่มในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การประชุม และการสัมมนา

จากสื่อมวลชน ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจากสื่อมวลชนในระดับมาก ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ หนังสือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร

จากสื่อออนไลน์ ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจากสื่อออนไลน์ในระดับมาก ใน 3 ประเด็น ได้แก่ การฝึกอบรม เฟสบุ๊ก ไลน์ ได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจากสื่อออนไลน์ในระดับปานกลางจากเวปไซด์

ความต้องการการสนับสนุน ภายหลังการส่งเสริมในด้านการผลิตเกษตรกรร้อยละ 80.7 ต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดในด้านการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้เพิ่มเติม

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตและส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) ปัญหาของเกษตรกร

ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมเกษตรกรเกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลาง มีปัญหาในระดับมากในเรื่องโรคแมลงเข้าทำลายผลผลิต ในระดับปานกลางเรื่องขาดความรู้การผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัจจัยผลผลิตมีราคาสูง ใช้เวลานานกว่าจะมีรายได้ ขาดแคลนเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม และไม่มีแหล่งพันธุ์

ด้านการตลาด ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดในระดับปานกลาง ในเรื่องราคาผลผลิตไม่แน่นอน ช่องทางการตลาดมีน้อย ขาดเงินทุนหมุนเวียน ไม่มีแหล่งจำหน่าย

ด้านการส่งเสริม ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมในระดับปานกลางในเรื่องระบบการทำงานส่งเสริมของภาครัฐค่อนข้างช้า องค์กรท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต ได้รับการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับมะขงชิดมีน้อย ได้รับการจัดการสาธิตเทคโนโลยีเกี่ยวกับมะขงชิดมีน้อย และเกษตรกรขาดความเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

2) ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากทั้ง 3 ประเด็น ในเรื่องสำนักงานเกษตรอำเภอควรประชาสัมพันธ์แก่เกษตรกรให้รู้จักเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง สำนักงานเกษตรอำเภอควรสนับสนุนงบประมาณเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง และสำนักงานเกษตรอำเภอมีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้และสาธิตเทคโนโลยีการผลิตมะขงชิดที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการตลาด ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการตลาดในระดับมากทั้ง 4 ประเด็น ในเรื่องหน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมช่องทางการตลาดรองรับผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมีจำนวนมาก เกษตรกรควรมีความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภคในการขายผลผลิต สำนักงานพาณิชย์จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำตลาดกลางสินค้าสดระหว่างพ่อค้าและเกษตรกร และสำนักงานเกษตรจังหวัดควรมีการจัดประชุมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ พ่อค้า เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรรับทราบถึงราคาผลผลิตในแต่ละฤดู

ด้านการส่งเสริม ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมในระดับมากทั้ง 4 ประเด็น ในเรื่องวิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดควรเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ นักวิจัยมีการพัฒนาสายพันธุ์มะขงชิดให้ตรงกับความต้องการของตลาด ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอย่างต่อเนื่อง และสำนักงานเกษตรอำเภอควรมีการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตมะขงชิดเพื่อเพิ่มมูลค่า

1.3.5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) ประเด็นเนื้อหาการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับประเด็นเนื้อหาการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านต่างๆในระดับมาก โดยเนื้อหาความรู้ที่เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปลูกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการให้ความรู้เกี่ยวกับ โรค แมลง การป้องกันกำจัดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการให้ความรู้เรื่องการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูของมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2) วิธีการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

วิธีการส่งเสริมรายบุคคล ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมรายบุคคลในระดับมากทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ เมื่อเข้าไปพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน เจ้าหน้าที่ที่สามารถให้คำปรึกษาได้ สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรต้นแบบ (วิทยากรเกษตรกร) และควรมีการติดต่อทางโทรศัพท์เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่เกษตรกร

วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการพากลุ่มเกษตรกรไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ควรมีการอบรม การผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิด ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และควรมีการจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบเรื่องการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนในระดับมากทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่างๆ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านท้องถิ่น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านเอกสาร คู่มือ/แผ่นพับ/โปสเตอร์ และควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านการจัดนิทรรศการต่างๆ

3) การให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

การให้บริการ ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับการให้บริการด้านต่างๆ ในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับการให้บริการในระดับมากทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ให้บริการด้านความรู้ในเรื่องการผลิตและการตลาด เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ ให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นพี่เลี้ยงในการรวมกลุ่ม/เครือข่าย การผลิตและการตลาด ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารการผลิตและการตลาด และให้บริการด้านการดำเนินการต่างๆ เช่น การขึ้นทะเบียนการเพาะปลูก

การสนับสนุน ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านต่างๆ ในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับการสนับสนุนในระดับมากทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ สนับสนุนแหล่งตลาดและข้อมูลด้านราคา สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่ได้

คุณภาพและราคาถูก เช่น ปุ๋ย ดันพันธุ์ดี สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ และสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต เช่น การทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิด

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.23 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาวรรณ ช่อนกลิ่น (2556, น. 65) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในจังหวัดนครนายก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.59 ปี แสดงว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมากและมีการศึกษาอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.60 คน และเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทร ตะนาวศรี (2555, น. 98-99) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ในพื้นที่ตำบลน้ำเฒ่า อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า จำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.42 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้านานาชาติเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และสมาชิกกลุ่มสหกรณ์

2.2 สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

จากการศึกษาสภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีการปฏิบัติในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทั้ง 12 ประเด็น ได้แก่ การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ปัจจัยการผลิต การปฏิบัติและควบคุมการผลิต การบันทึกและควบคุมเอกสาร การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร การจัดการเพื่อการผลิตมะขงชิดให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เป็นที่พึงพอใจของกลุ่มและผู้บริโภค การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่มีผิวสวยและปลอดจากศัตรูพืช การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะขงชิดที่ปลอดจากสารพิษตกค้าง การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน การขนส่งผลผลิตไปยังจุดรวบรวมสินค้า การควบคุมการคลปนของผลผลิตด้วยคุณภาพ เพราะได้รับคำแนะนำการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากเจ้าหน้าที่

ส่งเสริมการเกษตร และกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 42.6 มีประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด 5-6 ปี พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนแนวทางการผลิต โดยประเด็นที่เกษตรกรปฏิบัติมาก ในเรื่องของการดูแลรักษาผลผลิตและการจัดการผลผลิต แต่ก็มีบางขั้นตอนของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติได้แก่ ประเด็นการจัดการสุขลักษณะฟาร์ม การจัดทำข้อมูลประจำแปลง การเก็บตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์สารปนเปื้อน และการตรวจสอบแหล่งที่มาของปัจจัยการผลิต จากผลการวิจัยเกษตรกรให้เหตุผลว่า ขั้นตอนในการทำนุ่นยุ่งยากและแบบฟอร์มมีความละเอียดมากเกินไป รวมถึงระยะเวลาของการนำตัวอย่างไปทดสอบนั้นใช้เวลาในการทดสอบนานกว่าจะทราบผลวิเคราะห์ สอดคล้องกับ จันทรเพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 99-100) ได้ศึกษาในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรอำเภอค้อยเต่า พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูเกือบทุกประเด็น แต่มีประเด็นที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดและปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้แก่ การเก็บตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง การตัดแต่งกิ่งและการตัดแต่งข้อผล เนื่องจากเกษตรกรไม่นิยมเก็บตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์ เพราะคิดว่ายังไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการวิเคราะห์ดินและน้ำ

2.3 สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

จากการศึกษาสภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรทั้งหมดได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดด้านความรู้และเทคโนโลยีและด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากสำนักงานเกษตรอำเภอ จากผลการวิจัยเกษตรกรร้อยละ 81.3 ได้รับการถ่ายทอดทักษะการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิต รองลงมาจากหน่วยงานอบต./เทศบาลร้อยละ 70.5 กอปรกับนโยบายของทางจังหวัดอุตรดิตถ์ที่ให้สำนักงานเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ จัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาผลผลิตการเกษตรแบบบูรณาการและการเกษตรที่มีผลตอบแทนสูง กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาการผลิตไม้ผลคุณภาพดี กิจกรรมย่อยการอบรมเกษตรกรให้มีความรู้เรื่องการผลิตพืชตามระบบ GAP ของทุกๆปี จึงเป็นแนวทางให้เกษตรกรได้เรียนรู้ในด้านเทคโนโลยีและด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ด้านความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดในด้านเทคโนโลยีการดูแลรักษาและเรื่องความรู้ในเรื่องการจัดการตลาดมากที่สุด จากผลการวิจัยเกษตรกรได้รับการส่งเสริมด้านการตลาดเพียงร้อยละ 17.6 รองลงมาคือเรื่องสุขลักษณะฟาร์ม เกษตรกรต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดจาก

สำนักงานเกษตรอำเภอ วิธีการส่งเสริมในภาพรวมเกษตรกรต้องการส่งเสริมโดยสื่อบุคคลใน ประเด็นจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับมากที่สุด เนื่องจากเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดและ สามารถให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการผลิตพืชในด้านต่างๆ สอดคล้องกับ อรพรรณ ชันสุรินทร์ (2558, น. 147) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรใน อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ารูปแบบการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ การเยี่ยมชมเกษตรกร เนื่องมาจากเกษตรกรไม่ สะดวกที่จะเดินทางมาพบเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ เมื่อเกิดปัญหาทางด้านโรคและแมลง การส่งเสริมโดยสื่อกลุ่มในด้านการศึกษาดูงาน สอดคล้องกับ วิภาวรรณ ช่อนกลิ่น (2556, น. 66) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมแบบกลุ่มในด้าน ฝึกอบรม ทัศนศึกษาดูงาน จัดหน่วย เคลื่อนที่ออกให้คำแนะนำในพื้นที่ ความต้องการรับบริการส่งเสริมการเกษตรจากหน่วยงาน เกษตรกรมีความต้องการมากในข้อย่อยพบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความต้องการมาก คือ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก การส่งเสริมจากสื่อมวลชนด้านหนังสือและประเด็นสื่อ ออนไลน์ด้านการฝึกอบรม เฟสบุ๊ก ไลน์ ในระดับมากจะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีความสนใจที่จะรับรู้ ข่าวสารในด้านการผลิต การจัดการตลาด และรวมถึงข้อมูลข่าวสารด้านราคาจากสื่อสังคมออนไลน์ ความต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมในด้านการผลิตในเรื่องของการจัดฝึกอบรมและ ให้ความรู้เพิ่มเติม เกษตรกรมีความต้องการรับรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพของ ผลผลิต

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตและส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2.4.1 ปัญหาของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จากการศึกษา มีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมเกษตรกรมี ปัญหาด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลาง ในเรื่องโรคแมลงเข้าทำลาย ผลผลิต สอดคล้องกับ วิภาวรรณ ช่อนกลิ่น (2556, น. 65) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดในจังหวัด นครนายก มีปัญหาในการผลิตมีผลกระทบจากปัญหาเพลี้ยไฟเข้าทำลายเป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 81.8) ปัญหารองลงมาที่เกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดในจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่มีปัญหา คือ ดอกร่วง และแห้งโดยไม่ทราบสาเหตุ ปุ่มมีราคาแพง (ร้อยละ 78.3 และ 74.3 ตามลำดับ) ปัญหาลำดับต่อมาที่ เกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดในจังหวัดนครนายกเกินครึ่งมีปัญหา คือ แมลงวันทองเข้าทำลาย

2) ด้านการตลาด พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดในระดับ ปานกลาง ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ในเรื่องราคาผลผลิตไม่แน่นอน ช่องทางการตลาดมีน้อย ขาดเงินทุน

หมุนเวียน ไม่มีแหล่งจำหน่าย สอดคล้องกับวิภาวรรณ ช่อนกลิ่น (2556, น. 65) พบว่า ราคาผลผลิตไม่แน่นอน ศัตรูพืชมีจำนวนมาก ข้าราชการตลาดไม่ทั่วถึง ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐเท่าที่ควร และราคาผลผลิตต่ำ ปัญหาที่เกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในจังหวัดนครนายก มีปัญหา (ร้อยละ 50) คือ พ่อค้าคนกลาง กดราคา ผิวของผลไม้สวย มีตำหนิมาก ต้นทุนการผลิตสูง ไม่รู้วิธีการแปรรูปผลผลิต ขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง ช่องทางจำหน่ายน้อย

3) *ด้านการส่งเสริม* พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมในระดับปานกลางในเรื่องระบบการทำงานส่งเสริมของภาครัฐค่อนข้างช้า องค์กรท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต ได้รับการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับมะขงชิดมีน้อย ได้รับการจัดการสาธิตเทคโนโลยีเกี่ยวกับมะขงชิดมีน้อย และเกษตรกรขาดความเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริม จะเห็นได้ว่าจังหวัดอุดรดิตถ์มีนโยบายเชิงรุกผ่านทางสำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสื่อกลางในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อเป็นแนวทางให้เกษตรกรสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพผลผลิต

2.4.2 ข้อเสนอแนะ เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) *ด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี* ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากถึง 3 ประเด็น ในเรื่องสำนักงานเกษตรอำเภอควรประชาสัมพันธ์แก่เกษตรกรให้รู้จักเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง สำนักงานเกษตรอำเภอควรสนับสนุนงบประมาณเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง และสำนักงานเกษตรอำเภอมีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้และสาธิตเทคโนโลยีการผลิตมะขงชิดที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรในชุมชน และเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสิทธิภาพของกลุ่มเกษตรกรและสถาบันการศึกษา รวมถึงเป็นสถานที่ศึกษาดูงานของเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ

2) *ด้านการตลาด* ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการตลาดในระดับมากถึง 4 ประเด็น ในเรื่องหน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมช่องทางการตลาดรองรับผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมีจำนวนมาก เกษตรกรควรมีความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภคในการขายผลผลิต สำนักงานพาณิชย์จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำตลาดกลางสินค้านัดพบระหว่างพ่อค้าและเกษตรกร และสำนักงานเกษตรจังหวัดควรมีการจัดประชุมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ พ่อค้าเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรรับทราบถึงราคาผลผลิตในแต่ละฤดู สอดคล้องกับ ศุภกฤต จันทวิชญ์ (2557, น. 95-96) ได้ศึกษาเรื่อง การผลิตหม่อนผลสดและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านการตลาดในระดับมากที่สุด ได้แก่ การ

ประกันราคาดม่อนผลสดเท่ากันกับการจัดหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือ การเชื่อมโยงตลาดแบบครบวงจร และให้ข่าวสารด้านการตลาดอย่างทันเหตุการณ์ ตามลำดับ

3) **ด้านการส่งเสริม** ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ในเรื่องวิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดควรเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ นักวิจัยมีการพัฒนาสายพันธุ์มะขงชิดให้ตรงกับความต้องการของตลาด ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ถูกต้องต่อเนื่อง และสำนักงานเกษตรอำเภอควรมีการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตมะขงชิดเพื่อเพิ่มมูลค่า จากผลการวิจัยเกษตรกรร้อยละ 84.7 ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากผู้นำท้องถิ่นรองลงมาร้อยละ 69.3 จากอาสาสมัครเกษตรเกษตรกรต้องการผู้ที่มีความรู้และบุคคลต้นแบบที่เป็นแนวทางในการพัฒนาผลผลิตและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รวมถึงประสบการณ์ในการผลิตมะขงชิดคุณภาพ

2.5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2.5.1 **เนื้อหาการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับเนื้อหาความรู้ทั้ง 5 ประเด็นในระดับมาก ได้แก่ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปลูกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการให้ความรู้เกี่ยวกับ โรค แมลง การป้องกันกำจัดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการให้ความรู้เรื่องการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูของมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สอดคล้องกับ สุนทร ตะนาวศรี (2555, น. 108) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ในพื้นที่ตำบลน้ำเฒ่า อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรธานี พบว่า ความต้องการการฝึกอบรมการส่งเสริมการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการฝึกอบรมของการส่งเสริมการปลูกมะม่วงหิมพานต์อยู่ในระดับมากที่สุด มี 3 ประเด็น ได้แก่ การดูแลรักษา โรคและแมลง และการแปรรูป ในระดับมากมี 4 ประเด็น ได้แก่ การคัดเลือกและการขยายพันธุ์ การปลูก การเก็บเกี่ยว และการจัดการช่วงหลังการเก็บเกี่ยว

2.5.2 **วิธีการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** เกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมรายบุคคลในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ เมื่อเข้าไปพบเจ้าหน้าที่สำนักงาน เจ้าหน้าที่สามารถให้คำปรึกษาได้ สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรต้นแบบ (วิทยากรเกษตรกร) และควรมีการติดต่อทางโทรศัพท์เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่เกษตรกรสอดคล้องกับความต้องการการส่งเสริมจากสื่อบุคคลคือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก

เกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการพากลุ่มเกษตรกรไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ควรมีการอบรม การผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิด ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และควรมีการจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบเรื่องการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สอดคล้องกับประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิดเฉลี่ย 6.55 ปี ซึ่งเกษตรกรยังมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการผลิตมะขงชิดที่ยังไม่เพียงพอและต้องการคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ บุคคลต้นแบบและเกษตรกรด้วยกัน

เกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนในระดับมากทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่างๆ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านท้องถิ่น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านเอกสาร คู่มือ/แผ่นพับ/โปสเตอร์ และควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดผ่านการจัดนิทรรศการต่างๆ สอดคล้องกับ วิจารณ์ ช่อนกลิ่น (2556, น. 68) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ การทัศนศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และจัดหน่วยเคลื่อนที่ออกให้คำแนะนำในพื้นที่ เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ ทางโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ทางวิทยุ เอกสารคำแนะนำ บทความทางวิชาการ และทางหอกระจายข่าว

การให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เกษตรกรเห็นด้วยกับการให้บริการในระดับมากทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ให้บริการด้านความรู้ในเรื่องการผลิตและการตลาด เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ ให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นพี่เลี้ยงในการรวมกลุ่ม/เครือข่าย การผลิตและการตลาด ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารการผลิตและการตลาด และให้บริการด้านการดำเนินการต่างๆ เช่น การขึ้นทะเบียนการเพาะปลูก การสนับสนุนเกษตรกรต้องการการสนับสนุนในระดับมากทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ สนับสนุนแหล่งตลาดและข้อมูลด้านราคา สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่ได้คุณภาพและราคาถูก เช่น ปุ๋ย ดินพันธุ์ดี สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ และสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต เช่น การทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีความรู้แต่ยังต้องการเพิ่มความรู้และเพิ่มศักยภาพและพร้อมที่จะเรียนรู้ความต้องการในด้านการตลาดรวมถึงข้อมูลด้านราคา สอดรับกับประเด็นที่เกษตรกรใช้สื่อออนไลน์ เฟสบุ๊ก ไลน์ ในระดับมาก เพื่อเป็นการวางรากฐานในการผลิตสินค้าสู่ตลาดออนไลน์ และรวมถึงการกระจายผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมะขงชิดมีจำนวนมาก

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาและการจัดการด้านการตลาด จึงควรจัดอบรมและถ่ายทอดให้ความรู้ ตรงตามความต้องการของเกษตรกรในการผลิตมะขงชิด เช่น เทคโนโลยีการดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูของมะขงชิด ความรู้ในเรื่องการจัดการการตลาด เป็นต้น

3.1.2 จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP เนื่องจากสาเหตุขั้นตอนการทำยุ่งยาก แบบฟอร์มละเอียดมากเกินไป แบบฟอร์มบันทึกเข้าใจยาก หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายให้เกษตรกรทราบถึงข้อปฏิบัติที่สำคัญ โดยผ่านทางเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่จากกรมวิชาการเกษตร ทำความเข้าใจพร้อมทั้งลดขั้นตอนการปฏิบัติที่ยุ่งยากเกินไป

3.1.3 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้โดยใช้ช่องทางในการส่งเสริมการเกษตรผ่านวิธีการต่างๆ ในระดับมาก ด้านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จึงควรมีแผนเยี่ยมเยียนที่ชัดเจน หรือสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ โดยผ่านทางโทรศัพท์ โน้ตบุ๊ก และให้ความรู้ผ่านสื่อมวลชนต่างๆ เช่น ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน

3.1.4 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ในด้านการส่งเสริมในระดับมาก จึงควรจัดอบรมและถ่ายทอดให้ความรู้และฝึกปฏิบัติที่ทันสมัยและครบถ้วน ตรงตามความต้องการของเกษตรกร ควรมีการพากลุ่มเกษตรกรไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ รวมถึงวิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดควรเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์

3.1.5 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมในเรื่องของการจำหน่ายผลผลิตในระดับมาก หน่วยงานภาครัฐจึงควรส่งเสริมช่องทางการตลาดรองรับผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมีจำนวนมาก

3.1.6 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมเรื่องระบบการทำงานส่งเสริมของภาครัฐค่อนข้างเข้าใจในระดับปานกลาง จึงควรมีนโยบายส่งเสริมการเกษตรที่เป็นต้นแบบให้เกษตรกรปฏิบัติและเป็นแนวทางในการผลิตมะขงชิด

3.1.7 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมเรื่องการสนับสนุนเกษตรกรต้นแบบ/แปลงต้นแบบในระดับมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการ

ประชาสัมพันธ์และสนับสนุนเกษตรกรต้นแบบ/แปลงต้นแบบเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ในการผลิตมะขงชิด

3.1.8 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นด้านบริการและการสนับสนุนในภาพรวมในระดับมากทั้ง 2 ประเด็น ด้านการให้บริการและการสนับสนุน หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนการรวมกลุ่มการผลิตในรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อเกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ ปัจจัยการผลิตที่ได้คุณภาพและราคาถูก เช่น ปุ๋ย ดินพันธุ์ แหล่งตลาด และข้อมูลด้านราคา และหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาร่วมสนับสนุนข้อมูลด้านการตลาดและแหล่งรับซื้อผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมีจำนวนมาก

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาพื้นที่อำเภออื่นในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อเปรียบเทียบการผลิตมะขงชิดของเกษตรกรในสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดระดับจังหวัดต่อไป

3.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดูแลรักษาการป้องกันกำจัดศัตรูพืช เทคโนโลยีต่างๆที่เหมาะสมในการผลิตมะขงชิด เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการส่งเสริมการผลิต

3.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ต้นทุนการผลิต การวางแผนการตลาด และผลตอบแทนในการปลูกมะขงชิด

